

Stadstuin verbindt natuur en cultuur

Bredevoort heeft een bijzondere stadstuin. Hier komen natuur, cultuur en historie samen.

door **Henk Harmsen**

henk.harmsen@gelderlander.nl

BREDEVOORT – Een wandeling door de Tuin van Sint Bernardus is op deze zonnige ochtend een aangename verkenning. Tussen bomen door blinkt het zonbeschenen stadje, aan de andere kant valt het oog op de vestinggracht. We zijn hier met Jos Wessels, auteur van *Nazareth* (1997) over katholiek Bredevoort, Louis-Jan van den Berg, mede-samensteller van de *Atlas van de Flora van Oost-Gelderland* (2003) en André Kaminski, oprichter van Stichting Achterhoek weer Mooi (StAM). Al wandelend meldt Wessels dat rond 1700 een hoge Staatse militair een herenhuis bouwde aan 't Zand, waar tot een ontploffing in 1646 – het kasteel stond. Dat herenhuis stond op de plek van het hoofdgebouw van Huize Sint Bernardus, dat nu deels leegstaat. De tuin van zo'n twee hectare zal er toen al bij hebben gehoord, verdeeld in sier- en moestuin. Ze sloot aan op *Truurniet*, een van de bastions van de vesting Bredevoort. Door vererving ging het deftige huis over op de Roelvinks, een aanzienlijke familie van notarissen, burgemeesters en rentmeesters. Vervolgens was een schoenen- en laarzenmaker Schepers de eigenaar. Pastoor Mulder liet begin vorige eeuw zijn oog vallen op het geheel, want hij wilde de zusters Franciscanessen naar Bredevoort halen om katholiek onderwijs op poten te zetten. Die oplossing was immers het goed-

koopst. Vrome ziel Schepers liet zijn bezit welwillend aan de kerk.

De zusters kwamen in 1902. Ze konden niet van de wind leven en begonnen bij hun klooster een sanatorium, waar ze liefdevol veel al rijke tuberculoselijders van elders verpleegden. Daaraan herinneren twee lighallen, aan een kant open en gericht op de ochtendzon. Hun status van rijksmonumenten straalt uit naar de hele tuin. Het theehuisje aan de gracht, door de Roelvinks rond 1850 gebouwd en vaker hersteld, is levendig ingericht, alsof de deftige eigenaren net even weg zijn. Louis-Jan van den Berg wijst de bosgeelster aan. Deze zeldzame en kwetsbare plant komt voor in het stroomgebied van de Boven-Slinge, waar de Bernardustuin ligt. Bosgeelster vermeert zich niet alleen door bollen maar ook door zaad, in tegenstelling tot alle andere in Nederland inheemse geelsterren die geen vruchtbaar zaad produceren.

De sneeuwklodjes, die de tuin in het voorjaar wit kleuren, zijn ooit aangeplant en vermeerderen zich door zaad en bolletjes. De florist ontwaart ook lieverwoudbedstro en, o wee, de woekerplant Japanse duizendknoop. André Kaminski ziet boven het water een snelle streep: de ijsvogel.

Borden met gedichten en foto's langs het pad markeren een culturele wandeling. En de tuin heeft sinds 1997 ook een bomenroute. Die schiet hier en daar het educatieve doel voorbij. De 'gewone esdoorn' op het informatiebordje van de Bomenstichting blijkt een linde en de 'gewone' esdoorn blijkt een Noorse. Bij het bordje 'Truurniet' ontbreekt de boom. Er staan enorme beuken, elken en linden. 'Dergelijk dik en oud hout binnen de bebouwde kom is bijzonder', zegt André Kaminski. 'Daar is vaak te weinig ruimte of te veel ontwikkeling om bomen

► In de Tuin van Sint Bernardus zijn historische, culturele en religieuze aspecten in natuur verpakt

■ Jos Wessels (rechts) en Louis-Jan van den Berg bij het bruggetje in de Tuin van Sint Bernardus. foto Theo Kock

deze leeftijd en omvang te laten bereiken. Ook daarom is de tuin een waardig landschapsmonument.' Waar de nonnen hun wasdroogschuur hadden, met lattenwanden waar de wind vrij doorheen kon waaien, staat nu een soortgelijk gebouw, als loods voor het jaarlijkse lichtevenement, komend weekeinde ook weer te vinden onder de noemer *Bredevoort Schittert*.

Dit is deel 22 in een serie over landschapsmonumenten in Oost-Gelderland.

Herinrichting tuin met landschapsarchitect

BREDEVOORT – Eigenaar Bredevoorts Belang beraadt zich op de toekomst van de Tuin van Sint Bernardus. Die moet aantrekkelijk worden.

Voorzitter Hans de Graaf zegt dat Bredevoorts Belang kosten noch moeite heeft gespaard om een evenwichtig plan voor de 'enig-

zins verwaarloosde' tuin te laten ontwerpen door Bureau Parklaan Landschapsarchitecten in Den Bosch, met inspraak van de gebruikers en buren.

De Graaf: 'Voorop staat dat de aanwezige natuur wordt gerespecteerd. De bedoeling is dat in de Tuin van St-Bernardus de oude

historische lagen weer zichtbaar worden met een vestingpad dat de onderwal en de hoofwal volgt, langs de bolwerken Truurniet en Vreesniet.'

Daarbij komen, als het geld het toelaat, drie elementen die de voormalige onderwal en hoofwal op drie plekken moeten accen-

tueren. De omgeving van de Lourdesgracht wordt van meer groen voorzien en bij de tb-lighalletjes komt informatie. Ook komt er een loopverbinding met het Grachtthuis (het nieuwe Kulturhus), via de Kruitoren (bolwerk Truurniet).